

IVAN DUMBOVIĆ (1945. – 2008.)

U Turopolju je 8. listopada 2008. preminuo dr. sc. Ivan Dumbović, izvanredni profesor Odsjeka za pedagogiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Rođen je 7. svibnja 1945. u Gušću kraj Siska, ostavši bez oca koji je, kao sudionik NOP-a, poginuo pred kraj rata. Nakon osnovne škole u rodnom Gušću, završio je Učiteljsku školu u Petrinji, potom studij pedagogije i sociologije na zagrebačkom Filozofskom fakultetu. Diplomirao je na Odsjeku za pedagogiju, 6. listopada 1972.

Četiri školske godine radio je kao pedagog Osnovne škole „Bogumil Toni“ u Samoboru, a zatim je dvije godine predavao opću i predškolsku pedagogiju u Školi za odgajatelje „Tatjana Marinić“.

Akaderske godine 1976./77. počeo je raditi kao asistent na Odsjeku za pedagogiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Od tada, svoje je cjelokupno znanstveno i nastavno djelovanje posvetio povijesti pedagogije: 12. srpnja 1984. doktorirao je disertacijom *Stjepan Basariček – utemeljitelj teorijske pedagogije u Hrvatskoj*; punih dvadeset pet godina bio je voditelj Katedre za povijest pedagogije; kontinuirano je bio nositelj kolegija iz korpusa opće i nacionalne povijesti pedagogije na dodiplomskom i poslijediplomskom studiju pedagogije te mentor pri izradi diplomskih, magistarskih i doktorskih radova s temama iz (najčešće) hrvatske povijesti pedagogije i školstva. Najneposrednije, potvrđuje to već kratki pregled dijela radova koje je publicirao.

Njegova zaokupljenost temom o kojoj eminentni svjetski autori osobito intenzivno pišu protekla tri desetljeća – pitanjem stanja i položaja povijesti pedagogije u sustavu pedagoškijske znanosti – prvi je put vidljiva u jednom od najstarijih priloga koje je objavio: *Istraživanja povijesti pedagogije i problem kadrova* (1979.). U njemu upozorava na deprivirani položaj povijesti pedagogije, ocjenjuje kako su broj i interes istraživača za hrvatsko pedagoško naslijeđe premali, a rezultati relativno malobrojnih istraživanja ograničeni, zbog čega se – naglašava – u radovima koji su prilog razvoju suvremene pedagoškijske znanosti i pedagoške prakse mogu naći i već odavno poznata „pedagoška otkrića“. Nepoznavanje i neuvažavanje povijesti nacionalnog teorijskog i praktičnog pedagoškog iskustva jednako intenzivno problematizira kao središnje pitanje i determinantu u radovima u kojima se, sljedećih 20-ak godina, kriterijima utemeljenja pedagogije (1992.), razvojem pedagogije u Hrvatskoj (1995.) i (posebno) na Zagrebačkom sveučilištu (1995.) te istraživao *Glavne zapreke razvoju hrvatske pedagogije* (1996.).

Od ostalih tema koje je istraživao, izdvajaju se i njegovi radovi posvećeni istaknutim pojedincima. Već iz prvog naslova – monografije *Milka Pogačić. Društveni i pedagoški rad* (1979.) – vidljivo je kako polazi od postavke da biografske studije nisu tek

kronološka lista događaja i anegdota, nego poveznica između priče pojedinca i tijeka vremena u kojem je živio te se kroz njih može izreći značajan dio povijesti nekog razdoblja i prostora. U skladu s tim, u ostalim prilogima također obuhvaća ličnosti iz naj-intenzivnijeg razdoblja razvoja hrvatske pedagogije i školstva: prvog hrvatskog pisca jednog višedisciplinarnog pedagoškog djela (korištenog i kao udžbenik u učiteljskim školama), Stjepana Ilijaševića (1982.); utemeljitelja teorijske pedagogije u Hrvatskoj, Stjepana Basaričeka (1984.); organizatora i vođu hrvatskih učitelja, Ivana Filipovića (1994.). Slijedeći upozorenje Friedricha Paulsena – kako povjesničar ne smije juriti za petama prošlosti – izborom pedagoga koji su djelovali od sredine 19. do prvih desetljeća 20. stoljeća, uspio je ostvariti pravo retrospektivno vrednovanje i, poštujući Certauovu „drugotnost povijesne zbilje“, objektivno prikazati životne prilike društva, vremena i osoba o kojima piše, ne prosuđujući ih kao podobne (zaslužne) krivce. Ti radovi nisu kroz fakte i fragmente minuciozno secirani životi pojedinaca, već zaokružene i cjelovite analize u kojima posebno i iscrpno apostrofira njihove pedagoške ideje, djela i djelovanje, pokazujući njihovu svježinu i suvremenost (pa i sjevremenost), precizno analizirajući i argumentirajući – u kasnijim radovima (1992.; 1997.) – poveznice i međutjecaje (tih i drugih) hrvatskih i istaknutih europskih pedagoga.

Heraklitova misao *Jedan vrijedi koliko tisuće, ako je valjan* bila je polazište i njegovog trideset pet godina dugog prikupljanja građe, na temelju koje je objavio voluminozno djelo (600 str.) historiografskog karaktera – *Pedagozi značajni za praksu i teoriju odgoja* (2005.). Koristeći 423 različita izvora (naveden je i 221 suradnik pri izradi djela), ukazujući na 377 različitih povijesno korištenih naziva za pedagoga te na 296 utvrđenih odrednica lokacijske pripadnosti (narodu, državi, vjeri ...), kronološkim je slijedom obuhvatio 2082 osobe koje su djelovale u razdoblju od 3. tisućljeća prije Krista do kraja 17. stoljeća. Zamišljeno kao prvi dio višesveščanog izdanja (za tisak je pripremljen nastavak), ovo je djelo istodobno leksikon pedagoga po vokaciji i drugih istaknutih povijesnih ličnosti koje su značajno utjecale na teoriju i praksu odgoja te izvor informacija o najrazličitijim segmentima opće i nacionalne povijesti pedagogije i školstva.

Pokazujući kako se na aristotelovski izazov *Notitiae imperfecte* najbolje odgovara stalnim istraživanjem uvijek privremenog znanja o pitanjima i dvojabama vezanim uz povijest hrvatske pedagogije i školstva, radovi prof. dr. sc. Ivana Dumbovića ostaju kao polazište i uvijek novi znanstveni poticaj budućim istraživanjima i istraživačima hrvatskog pedagoškog naslijeđa.

Koraljka Posavec